Svar på skriftligt spörsmål SSS 178/2025 rd

Svar på skriftligt spörsmål om lika tillgång till digitala tjänster

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 178/2026 rd undertecknat av riksdagsledamot Vesa Kallio /cent m.fl.:

> Vilka åtgärder har regeringen vidtagit eller håller på att vidta för att förhindra att 400 000 medborgare enligt Finnets uppskattning hamnar i digital fattigdom, särskilt i östra Finland,
>
> med vilka åtgärder ämnar regeringen ingripa i operatörernas och myndigheternas verksamhet för att få ett omfattande 5G-mobilnät i hela landet,
>
> anser regeringen att omfattande nätförbindelser i hela landet och i synnerhet i östra Finland och därigenom tillgängliga digitala tjänster är en fråga om samhällssäkerhet,
>
> på vilka grunder tror regeringen att bredbandsförbindelserna kan tryggas på marknadsvillkor i hela landet utan de ytterligare åtgärder som lyfts fram i utredningen, och
>
> med vilka åtgärder ämnar regeringen trygga alla medborgares grundläggande rättigheter, vilket även inbegriper fungerande nätförbindelser och digitala tjänster som är tillgängliga via dem?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

Kommunikationsnäten i Finland är vid nationell bedömning och i internationell jämförelse högklassiga och tillförlitliga. De nya nätteknikerna är effektivare, miljövänligare och säkrare än tidigare generationer av teknik.

Kommunikationsnäten i Finland har i huvudsak byggts upp på marknadsvillkor med undantag av i glesbefolkade områden. I Finland görs för närvarande betydande investeringar i optiska fibernät i områden som är lönsamma på marknadsvillkor. Företag som arbetar med optisk fiber har under den senaste tiden publicerat byggplaner för ett optiskt fibernät på över 2,2 miljarder euro.

Kommunikationsministeriet har sedan 2010 genomfört stödprogram för att bygga snabba bredbandsförbindelser. Byggandet av bredband får också för närvarande stöd ur EU:s landsbygdsfond genom ett stödprogram som förvaltas av jord- och skogsbruksministeriet. I Finlands plan

för landsbygdsfonden har 53 miljoner euro reserverats för finansiering av bredbandsförbindelser 2023–2027.

Tillgången till mobilnät säkerställs särskilt genom teleföretagens koncessionsskyldigheter och regleringen av samhällsomfattande tjänster. Transport- och kommunikationsverket Traficom övervakar tjänsternas tillgänglighet och kvalitet i hela Finland. Eftersom mobilnätets faktiska tillgänglighet varierar gör Transport- och kommunikationsverket vid behov fältmätningar för att säkerställa tillgången och kvaliteten på basis av de kundkontakter verket mottagit. Transport- och kommunikationsverket Traficom utvecklar fortlöpande sina övervakningsprocesser och tekniska lösningar för att effektivisera myndighetstillsynen. Teleföretagen är enligt lag skyldiga att ge sina kunder råd bland annat i frågor som gäller tillgången till nätet och informera om ändringar. Den ansvariga myndigheten Transport- och kommunikationsverket övervakar också att denna skyldighet fullgörs.

I en del av teleföretagens nätkoncessioner finns villkor om bland annat trafikledernas täckning och inomhustäckning, vilket avser hur tjänsterna fungerar inomhus i hushållens och företagens fastigheter. Dessa koncessionsvillkor förpliktar nätkoncessionsinnehavarna att garantera hörbarheten inomhus utan extra kostnader för användare i den normala användningsmiljön för 99 procent av befolkningen. Genom täckningsskyldigheten på vägar säkerställs att trafik- och transportbranschens tjänster fungerar smidigt.

Varje hushåll och mikroföretag har rätt till grundläggande kommunikationstjänster till rimligt pris, dvs. samhällsomfattande tjänster (telefon- och bredbandsabonnemang 5 Mbit/s). De samhällsomfattande tjänsterna gäller fast bosatta hushåll och mikroföretag. Transport- och kommunikationsverket övervakar att denna rätt tillgodoses. Enskilda problem med tillgången till kommunikationstjänster kan i allmänhet lösas med frivilliga åtgärder från teleföretagens sida. Om man inte kan lösa hörbarhetsproblemet på detta sätt, utses en leverantör av samhällsomfattande tjänster för området för att tillhandahålla grundläggande kommunikationstjänster.

Enligt lagen ska ett abonnemang för en samhällsomfattande tjänst för en internetaccesstjänst kunna tillhandahålla vissa bastjänster som definieras i EU-lagstiftningen. Till dessa bastjänster hör också elektroniska myndighetstjänster och videosamtal av standardkvalitet. Bestämmelser om minimihastigheten för en ändamålsenlig internetförbindelse utfärdas genom förordning av statsrådet. På så sätt kan man säkerställa en tillräcklig tillgång till och kvalitet på samhällsomfattande tjänster för internetaccesstjänster överallt i Finland, vilket bland annat säkerställer elektroniska myndighetstjänster och videosamtal av standardkvalitet som möjliggör distanstjänster inom social- och hälsovården.

Skyldigheten att tillhandahålla samhällsomfattande tjänster garanterar inte en gratis fungerande förbindelse, utan fastighetsägaren kan bli tvungen att i viss mån investera i mottagningssystemet i sin fastighet. Användaren kan bli tvungen att själv skaffa en antennlösning på några hundra euro som anses vara nödvändig och rimlig med tanke på genomförandet av förbindelsen. Ibruktagandet av samhällsomfattande tjänster får inte kräva att användaren investerar i utrustning till orimliga kostnader.

Kommunikationsministeriet inledde i slutet av 2024 ett projekt för att bedöma konsekvenserna av de författningsändringar som gjorts i samband med genomförandet av det så kallade teledirektivet om nät och tjänster inom elektronisk kommunikation. Uppföljningen genomfördes under ledning av ministeriet av Transport- och kommunikationsverket Traficom. Ett av målen med

projektet var också att granska hur bestämmelserna om samhällsomfattande tjänster fungerar. Utifrån projektet publicerades en uppföljningsrapport (kommunikationsministeriets publikationer 2025:5) i juni. Enligt rapporten följs det upp om den föreskrivna minimihastighetsnivån för bredband för samhällsomfattande tjänster är tillräcklig när de tjänster som förutsätts i teledirektivet tillhandahålls i takt med att informationssamhällets tjänster utvecklas. Dessutom konstateras det i rapporten att en eventuell höjning av minimihastigheten för samhällsomfattande tjänster kräver fortsatt bedömning och en omfattande teknisk-ekonomisk utredning.

För närvarande uppdaterar teleföretagen sina mobilnät med nyare teknik. I många länder har 3G-näten redan lagts ner, och i en del länder har man dessutom beslutat att lägga ner 2G-nätet. Till exempel i Sverige har man beslutat att lägga ner både 2G- och 3G-näten före utgången av 2025. Nyare, effektivare och snabbare teknik (4G och 5G) tas i bruk på de frekvenser som frigörs. Detta görs också i Finland, vilket för sin del förbättrar kvaliteten, säkerheten och tillförlitligheten i de finländska kommunikationsnäten.

Teleföretagen körde ner 3G-näten i regionala etapper vid olika tidpunkter. Näten lades ner kontrollerat för att upptäcka eventuella hörbarhetsproblem och lösa dem i samarbete med Transport- och kommunikationsverket och teleföretagen. Arbetet med att ta frekvenser som frigörs från 3G-näten i bruk för 4G- och 5G-teknologier pågår fortfarande. Att ta frekvenser i bruk för användning av nyare teknologier kräver nätändringar av teleföretagen. Förändringarna tar tid och det finns skillnader mellan olika teleföretag när det gäller ibruktagandet av frekvenserna. Teleföretagen har bekräftat att de frekvenser som frigjorts från 3G-näten till fullo tas i bruk för nyare tekniker. Transport- och kommunikationsverket följer upp ibruktagandet av frekvenserna och ber teleföretagen regelbundet om information om hur arbetet framskrider. Transport- och kommunikationsverket har löst problem med tillgången till kommunikationsnät bland annat med välfärdsområdena och kommunerna utifrån kundkontakter.

I lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation föreskrivs att allmänna kommunikationsnät och kommunikationstjänster ska planeras, byggas och underhållas bland annat så att den elektroniska kommunikationen är informationssäker, kommunikationsnäten tål sådana normala yttre störningar och hot mot informationssäkerheten som kan förväntas samt tillgången till nödsamtalstjänster är tryggad på ett så tillförlitligt sätt som möjligt också vid nätstörningar. Transport- och kommunikationsverket får meddela föreskrifter om kvalitetskrav på kommunikationsnät och kommunikationstjänster, om informationssäkerhet och om kompatibilitet. Föreskrifterna kan gälla bland annat fysiskt skydd av kommunikationsnät, informationssäkerhet och störningsfrihet samt förfaranden vid fel och störningar för upprätthållande av funktionssäkerheten.

I fråga om utbyggnad av det snabba fasta bredbandsnätet inleddes ett lagstiftningsprojekt om det nationella genomförandet av EU:s gigabitinfrastrukturförordningen i september 2024. Förordningen innehåller metoder som underlättar delad användning och gemensam utbyggnad, till exempel digitaliserade och smidigare tillståndsförfaranden. På basis av förordningen ska det också införas ett förfarande för tyst godkännande.

Dessutom har kommunikationsministeriet våren 2025 inlett ett projekt vars syfte är att dra upp riktlinjer för Finland för utveckling av en säker och digitalt hållbar infrastruktur för kommunikationsnät, som skapar hållbar tillväxt och konkurrenskraft fram till 2030-talet (TUUTTI-projektet). Projektet är det första i sitt slag och man gör en omfattande strategisk bedömning av hur behoven för kommunikationsnät inom olika sektorer utvecklas och vad för kommunikationspo-

litiska lösningar och vilken finansiering behövs så att Finland även i fortsättningen hör till topp-länderna för digitaliseringsutveckling och utnyttjande av den. Syftet med projektet är att säkerställa att högklassiga, säkra och funktionssäkra kommunikationsnät bildar en plattform för samhällets grundläggande behov samt utvecklingen av nya tjänster och innovationer även i framtiden när utvecklingen av tekniken blir snabbare och den globala verksamhetsmiljön förändras. I projektet behandlas till exempel aktuella frågor om kommunikationsnätens kvalitet och lokala hörbarhetsproblem samt kommunikationsinfrastrukturens säkerhet.

Helsingfors 16.6.2025

Kommunikationsminister Lulu Ranne